

Examensarbete 30 hp **Master** 2011

Sigurður Rögnvaldsson

Musikaliskt skapande

Improvisation och komposition i olika sammanhang

Handledare: Joakim Milder och Ragnhild Sjögren

Musikerprogram, konstnärlig Nordisk master, profil Jazz

Institutionen för jazz

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Bakgrund	3
Del 1 - Defekt	8
Bakgrund	8
Musiken	8
Soundet	9
Improvisation	9
Att jobba med låtarna	10
Instrumentens roll	11
Konserter	12
Inspelning av skivan	13
Lyssning och val av tagningar	13
Redigering - Innan mixning	14
Mixning	14
Mastring	15
Skivomslag och design	15
Skivsläpp	16
Bokning och annat administrativt arbete	16
Del 2 - Fuzz n' Us	18
Bakgrund	18
Min syn på improvisation	18
Struktur	21
Sound	21
Reflektioner över inspelningen	22
Del 3 - Equally Stupid	24
Bakgrund	24
Komposition	24
Låtarna	28
<i>Interstellar dust</i>	28
<i>Nebula</i>	28
<i>Dark Matter</i>	29
<i>Stellar Wobble</i>	29
<i>Cosmic Ray</i>	29
Improvisationen	30
Inspelning av låtarna	31
Slutsats	32
Litteratur	38

Bakgrund

När jag var 10 år gammal började mina kompisar plötsligt prata om att vi skulle lära oss ett instrument och starta ett band. Genom min äldre bror som spelade gitarr väcktes mitt intresse för gitarren. Jag frågade mina föräldrar om jag kunde få ta gitarrlektioner i kommunala musikskolan i Budardalur, den lilla staden jag växte upp i. De kollade genast upp det och det visade sig att platserna var begränsade så jag fick börja i en grupp med tre av mina klasskamrater. Vi började med akustisk gitarr och fick lära oss några ackord och enkla låtar. Min bror hade en elgitarr hemma och den tyckte jag var så himla spännande. Det var som en skattkista som jag förstas inte fick röra. Ibland när han inte var hemma så tjuvspelade jag på den. Antagligen märkte mina föräldrar hur starkt mitt intresse var så de köpte en elgitarr till mig. Jag ville lära mig spela rock och få gitarren att skrika som gitarrhjältarna gjorde. Jag fick fortfarande inte lära mig elgitarr i skolan. Där var det vispop och klassisk gitarr som gällde. Men det var igenom min bror, min förebild, som jag lärde mig spela rock. Han visade mig mina första rockriff och pentatoniska skalan. Det var rena himlen för mig. Jag kunde dra på distpedalen och spela de där riffen i flera timmar. Sen började jag använda mig av tabulaturböcker och av cd-skivor för att lära mig låtarna. Guns n' Roses var mitt favoritband och Slash den bästa gitarristen i världen. Jag fick i present av min bror tabulaturböcker med musiken av Guns n' Roses och med hjälp av dem lärde jag mig så småningom låtar och solo. Det tog ungefär två år från att jag började lära mig spela och tills jag började spela rock. Mina kompisar som var två år äldre hade ett band ihop. Jag tyckte de var fantastiskt duktiga och såg upp till dem. De märkte att jag hade blivit duktig så de erbjöd mig att komma med i bandet. Jag började repa med mitt första band och snart uppträdde vi för första gången i vår skola. Vi fick väldigt bra respons och jag fick mycket komplimanger för mitt spel, vilket gjorde mig motiverad att bli ännu bättre på gitarr.

När jag var 14 år började jag spela med de bästa musikerna i byn. De var runt 30 och själva lärare på musikskolan. Vi spelade covers och jag började få mina första riktiga spelningar. Vi spelade alla möjliga covers på fester. Det var en riktig bra skola för mig att få spela med ett bra band. Jag lärde mig så mycket om hur man fungerar i ett band, om samspel, om sound, att hitta bra balans, spela med sång o.s.v. Det var den viktigaste skolan för mig på den tiden. Det andra som jag lärde mycket av var att planka låtar och solon. Genom att planka Guns n' Roses, Jimi Hendrix, Led Zeppelin, Metallica och liknande band lärde jag mig mycket om gitarrspel. I bandet fick jag spela solo i de flesta låtarna och på det sättet improviserade jag mycket redan då.

Efter att ha spelat med det bandet i ett år så började jag fundera över om man kunna variera solo-

spelet mer. I rockmusik är det ju mycket bluesskalor och pentatoniska skalor man använder. De kunde jag ju använda redan men jag började fundera om det fanns lite andra skalor man kunde använda, om man kunde använda flera skalor inom samma låt. Då började jag leta efter en gitarrlärare som kunde svara på dessa frågor men hittade ingen i kommunen där jag bodde. Jag hittade en lärare som hade studerat på den väl kända jazzskolan i Reykjavik, Tonlistarskoli FIH, men han bodde för långt borta och mina föräldrar var inte redo att köra mig så långt varje vecka. Det kunde vara rätt jobbigt att köra så långt på vintern när det var mycket snö. Men alla jag frågade berättade om den här jazzskolan. Tonlistarskoli FIH är en musikskola som erbjuder åtta års jazz/rock utbildning där man kan börja ungefär vid 15 års ålder. Man kan börja utbildningen med liten erfarenhet inom jazz men de sista åren är på liknande nivå som folkhögskolor i Sverige. Många av Islands bästa musiker hade gått den skolan och i mitt huvud fick den någon slags legendarisk status. På samma sätt som ungdomar i Sverige ser på KMH eller Skurups Folkhögskola. Jag fick vänta tills jag skulle börja gymnasiet och flytta till huvudstaden.

Året 1996 flyttade jag till Reykjavik och började gymnasiet, samtidigt som jag sökte till Tonlistarskoli FIH. Jag blev kallad till ett antagningsprov och där träffade jag för första gången gitarristen Hilmar Jensson som senare blev min gitarrlärare och en av de bästa jag någonsin har haft. Han kom på mitt antagningsprov och jag tyckte att han hade en stor och konstig gitarr (en Gibson ES-335 liknande gitarr). Jag spelade en blueslåt som heter Hideaway i Eric Claptons version med John Mayall & Bluesbreakers. Lite blues, melodi, riff och solo. Jag tyckte det gick helt okej. Jag kom in som reserv och nu började min jazzutbildning vid Tonlistarskoli FIH. I början lärde jag mig mycket nya ackord och att jazz till en blues. Så småningom kom det nya skalor, bossa nova och sen kom jag i gång med jazzen. I början var jag inte särskild förtjust i jazzmusik men jag gillade tänkandet. Jag ville ta till mig så mycket kunskap som möjligt. Efter några år på skolan fick jag Hilmar Jensson som min gitarrlärare och han ändrade mitt sätt att tänka. Han gick väldigt djupt in i saker och ting och fick mig att öppna upp många nya dörrar. Hans tänkande var oberoende av musikstil. Han fick mig att inse vikten av att lära mig instrumentet så bra som möjligt. Lära mig tonerna, alla skalor överallt på halsen, öva så jag kunde harmonisera skalor fram och tillbaka, spela melodiska linjer över svår harmoni där jag växlade mellan skalor utan att ändra riktning på linjerna. Han hjälpte mig också hitta min stil när han introducerade mig för legato- spelet. Hur man kunde få en mjukare klang och mer flytande spel genom att använda hammer on och pull off istället för att slå an varje ton med plektrumet. Hammer on innebär att man får ljud i en ton med hjälp av att trycka ner ett finger med vänsterhanden och pull off är det motsatta då man får en ton genom att ta av fingret med en dragande rörelse. Jag blev också väldigt intresserad av den moderna musiken han

gjorde. Nu hade jag börjat skriva egen musik och utveckla min egen stil som improvisationsmusiker. Det stod klart för mig att även om jag hade pluggat traditionell jazz i flera år så var det inte den musiken jag själv ville skapa. Det hade varit en bra skola för att lära sig spela bebop men den traditionen ligger ändå inte nära mitt hjärta. Ibland tycker jag att det känns lite fel i kroppen när jag spelar swing. Lite onaturligt på något sätt. Jag insåg att rötterna låg i rockmusiken jag växte upp med. Jag ville blanda den med improvisation och använda kunskapen jag hade fått. Jag kände verkligen för att hitta mitt eget sätt att spela, att utveckla min egen stil.

Det var efter gymnasiet som jag började fokusera på musiken på riktigt. Först hade jag bestämt mig för att bara plugga musik i ett år och se hur det skulle gå. Eventuellt börja plugga till något annat efter det året men jag trivdes väldigt bra med musiken och spelandet. Jag höll på att bli en hyfsad jazzgitarrist och fick fler och fler spelningar. Jag började även jobba som gitarrlärare en dag i veckan. Nu klarade jag mig också ekonomiskt med spelningar och lite undervisning.

När det hade börjat rulla på för mig som musiker på riktigt kände jag dock att det saknades en del och det var den konstnärliga biten. Jag spelade oftast standards men kände att jag ville spela mer egen musik så jag började sätta igång med att komponera. Musiken var ganska rockinspirerad med rum för improvisation. Jag jobbade mycket med olika rytmer och olika taktarter. En av de första låtarna jag skrev, Grindli, gick i 5/4 takt och efter det följde en riktigt svårspelad låt i 11/4. På den tiden var jag inte så bra på att spela och improvisera i udda taktarter men jag tyckte det var en rolig utmaning och blev bättre på det efter ett tag. Sen började jag spela konserter med mina egna band och den här musiken. Det tyckte jag var fantastiskt roligt och också för att det blev uppskattat av publiken.

År 2004 gick jag ut FIH musikskolan med både musiker och lärare examen. Jag jobbade heltid som gitarrlärare och musiker men jag började bli lite rastlös och kände att jag måste utomlands. På Island är det vanligt att man åker utomlands för att vidareutbilda sig, ta till sig ny kunskap och flytta tillbaka hem efter utbildningen. Jag tror allmänt att det t.ex. i näringslivet är uppskattat om man har pluggat utomlands. Jag började tänka igenom vart jag ville flytta. Många isländska musiker förr i tiden åkte till USA för att plugga på Berklee. Det var jag inte intresserad av. För dyrt och lite för långt borta, men Sverige däremot lockade mig. Jag hade träffat lite svenska musiker som berättade om hur det fungerar. Lagom stora jazzavdelningar, hög nivå och mycket bra musik som kommer därifrån. Jag kände till Anders Jormin och hörde att han var linjeledare på jazzavdelningen i Göteborg. Jag bestämde mig för att åka till Sverige och göra antagningsprov. Jag fick ett bra intryck av Göteborg när jag var där så jag tackade ja när jag fick besked om att jag hade kommit in.

År 2005 flyttade jag till Sverige och började på improvisationsmusikerlinjen i Göteborg. Det var spännande och lärorikt att träffa nya musiker. Till sammans med Pauli Lyytinen, Andreas Werliin och Jo Berger Myhre grundade vi bandet Laser. Vår vision var att spela egen musik från början. Jag och Pauli började skriva låtar till bandet och vi hade ungefär samma idé om hur bandet skulle låta. Låtarna var tunga, rockiga, mycket riff och snabba svåra melodier. Vi började repa hårt för att få in låtarna. Det blev långa rep där vi upprepade några takter om och om igen. Under den tiden kunde vi också experimentera och hitta vårt sound. Vi gjorde en demoinspelning för att kunna boka spelningar. Sen satte vi igång att boka och turnera. Vi spelade mest i Finland i början och fick bra respons från publiken. Vi insåg att nu hade vi hittat ett bra band. År 2006 spelade vi runt 40 konserter i hela Norden. Där i bland en 17 spelningars turné där vi spelade i alla nordiska länder. Så småningom blev det så att vi flyttade till olika städer och Andreas och Jo blev väldigt upptagna med andra projekt så det blev svårare för mig och Pauli att hålla igång bandet. Men 2009 fick vi äntligen ihop tid för att spela in en skiva som vi släppte i maj samma år. Jag är väldigt glad för att vi spelade in skivan. Det lyckades bra och jag är väldigt stolt över den. Hela processen med Laser var otroligt lärorik. Att jobba med den typen av musik, att spela med duktiga och kreativa musiker och lära sig allt det praktiska runt att genomföra turnéer.

Efter två år på Musikhögskolan i Göteborg så gjorde jag ett utbytesår i Perugia, Italien. Jag visste nästan ingenting om jazzlivet i Italien eller om jazzavdelningen på skolan där och det visade sig vara liten vikt på jazz på konservatoriet. Det fanns bara en jazzlärare som var pianist och han skulle bli min lärare och det fanns bara några få andra som studerade jazz. Skolan hade en märklig regel om att folk först måste ha gått ut som klassiska musiker innan de kunde söka som jazzstudenter. Därför var de som spelade jazz på en låg nivå jämfört med Sverige. Inte så konstigt om man bara har spelat jazz några få år.

Jag fick en klassisk gitarrlärare också och tyckte det var spännande. Han heter Leonardo De Angelis och var specialist på Leo Brouwers musik. Efter några lektioner ändrade jag mitt huvudämne där till klassiskt gitarr. Bestämde mig för att helt och hållet använda året till att fokusera på att öva klassisk gitarr. Det kändes som ett bra år där jag kom djupare in i klassiska musiken och fick ett annat perspektiv. Samma år, dvs. 2008, gjorde jag min examenskonsert i Göteborg. Då satte jag ihop en grupp med goda vänner. Saxofonisten Pauli Lyytinen, basisten Joonas Kuusisto och trummisen Øyvind Hegg-Lunde. Vi spelade låtar av mig och de flesta av dem var nya. Några var dock gamla låtar jag hade skrivit för Laser. Det kändes otroligt bra att spela med de här musikerna och efter det

grundade vi bandet Defekt. Det bandet ägnar jag en del av mitt examensarbete. Jag kommer att gå igenom hur vi har jobbat och tänkt.

År 2009 efter mina studier i Göteborg sökte jag till Nordisk master i jazz på Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. Jag ville flytta till Stockholm och gå en utbildning med bra möjlighet att träffa musiker. Under den tiden har jag tagit lektioner i Finland, Danmark och Sverige. Min främsta lärare under den tiden har varit finska gitarristen Raoul Björkenheim. Med honom har jag studerat fri improvisation. Samtidigt har jag tagit klassiska gitarrlektioner av Peter Carlson (KMH), Janne Malinen (Sibelius) och Frederik Munk Larsen (Jyske Musikkonservatorium).

Under mina masterstudier har jag försökt utveckla min personliga stil, både som improvisatör och kompositör. Det har jag gjort igenom att medvetet utveckla mitt spel i det mer fritonala språket och modalt. När jag säger modalt då menar jag musik som har en viss tonalitet utan att den bygger på jazzspråket. Bebop språket har jag lämnat helt och hållet när det gäller min egen musik. Jag har insett viktiga rockinfluenser och influenser från fri improviserat musik i mina egna låtar. Det finns vissa element som återkommer i låtarna och det kanske är något som bidrar till min personliga stil. Det är väldigt svårt att påpeka exakt vad det kunde vara men jag har några idéer. Tunga gitarriff, melodier med stora intervaller, mystiska klanger och komplicerade rytmer är några återkommande element i dem. Detta med stora intervaller kommer sig av att jag gillar det ”soundet” och har övat det mycket på gitarren för att öppna mitt musiköra för improvisation med större intervaller. Jag försöker gärna ha lite större intervaller i melodier och samtidigt få dem att låta melodiskt. Det kan vara ganska svårt att veta vad jag menar när jag pratar om mystiska klanger men jag gillar ordet mystiskt. Jag menar någon stämning som låten har som är ganska mörk, kanske går i mollmaj och man vet inte riktigt om den är skrämmande eller inte. Isländsk folkmusik är väldigt mörk, t.ex. traditionell tvåstämmig sång i kvinter. Jag tror att jag tar någonting ifrån isländska folkmusiken utan att jag kanske gör det medvetet, men den finns där i bakhuvudet.

Detta med rytmerna känns väldigt naturligt för mig som gillar att pyssla med rytmer. Jag har övat in en hel del rytmiska grejer och har en ganska stark rytmisk känsla.

Examensarbetet delar jag upp i tre delar och ägnar varje del åt ett band. I vart och ett av dessa band är det fokus på olika ämnen och så kommer jag också att jobba när jag skriver om dessa projekt.

- 1) Defekt – Det bandet har jag jobbat med under mina studier på KMH och kommer att gå igenom hur vi har jobbat ihop och kommit fram till musiken vi gör. Både det konstnärliga och det praktiska.

- 2) Fuzz n' Us. En duo med trummisen Christian Windfeld. Här improviserar vi bara, inget är skrivet eller bestämt i förväg. Här passar jag på att gå in på mina tankar om improvisation.
- 3) Equally Stupid – En duo med saxofonisten Pauli Lyytinen. Här blandar vi skrivet material med improvisation. Här har jag skrivit ny musik för duon och kommer att gå in i detaljer på hur jag tänker kring komposition.

Del 1 - Defekt

Bakgrund

Defekt grundades av mig vårterminen 2008 när jag satte ihop ett band inför min examenskoncert vid Musikhögskolan i Göteborg. Jag ville sätta ihop ett band för att framföra min egen musik. Saxofonisten Pauli Lyytinen var den första jag tänkte på eftersom vi hade spelat mycket ihop innan. Jag gillar honom som musiker och hans tankesätt. Han är väldigt fri i sitt spel och samtidigt melodisk. Han fokuserar nästan bara på att spela egen musik och har en klar vision vart han vill ta sig. Norske trummisen Øyvind Hegg-Lunde spelade jag först med 2007 när han gick som utbytesstudent i Göteborg. Jag tycker han är kreativ och har en tydlig egen stil. Han är bra på att hitta på otraditionella komp och det känns som han tänker på hela trumsetet som slagverk. Han får väldigt varierad klang ur trummorna. Med Defekt använder han ofta tyg på trummorna för att få ett dämpat sound med en kort efterklang. Basisten Joonas Kuusisto kommer från Finland och spelar akustisk basgitarr, ett instrument som liknar elbas men har en resonanslåda som en akustisk gitarr. Basen är bandlös och klangen ligger någonstans mellan kontrabas och elbas. Klangen är lite tydligare än på kontrabasen och inte lika djup. Joonas lärde jag först känna genom Pauli och har de har spelat länge ihop. Han flyttade till Göteborg 2007 för att studera på musikhögskolan. Han är en väldigt aktiv låtskrivare och skriver mycket av musiken i Defekt.

Musiken

Efter min examenskoncert bokade jag två veckors turné för oss i Norden och sökte pengar från Nordiska Kulturfonden. Att söka ett sådant stort stöd är mycket jobb att ta på sig. Det är lärorikt att skriva en sådan ansökan och det var andra gången jag gjorde det. Det kräver att man lägger mycket tid på det för att få ihop en bra ansökan. Man skall göra en detaljerad projekt- beskrivning, budget, CV och turnéplan. Jag gjorde en detaljerad beskrivning av bandet, hur vi jobbar osv. och försöker

därigenom övertyga dem. Sen skall man göra en realistisk budget där man visar att man har andra inkomster än bara ett eventuellt stöd. Lyckligtvis fick vi stödet och då var det lite press på oss att börja jobba. Eftersom vi bor på olika ställen kändes det som bästa lösningen var att skriva låtar var för sig. Men vi behövde ändå hitta någon riktning i vår musik. På min examenskonsert var det bara låtar av mig och då hade vi inte tänkt på någon egen riktning. Då var det mer ett band som representerade mina kompositioner. En av låtarna jag skrev till konserten var lite annorlunda och passade bra till oss. En melodisk låt som ändå var ganska knepig. Melodin har några stora intervaller som ger ett speciellt sound och den går i 7/8 och 13/8 takt. Mjuk låt som ger bra möjligheter att använda ett stort dynamiskt spektrum. Vi var eniga om att den hade det soundet vi var ute efter så vi hade den i bakhuvudet när vi skrev ny musik. Det är främst jag, Joonas och Pauli som skriver musiken. Vi satte i gång med att skriva några låtar var och sen skickade vi dem till varandra så vi kunde öva in dem innan bandet träffades. Låtarna var som vi hade tänkt. Melodiska, fast lite knepiga, med udda taktarter här och där. Kontrapunktiska melodier för gitarr och sax. Gärna rytmiska figurer för bas och trummor. Effekten blir att melodierna flyter ovanpå en tätt rytmisk grund.

Soundet

När vi träffades för första gången började vi redan att fundera på bandsoundet. Vi fick en vision att använda en del effekter i det här bandet för att försöka få en speciell klang. Effekter är elektroniska enheter som ändrar ljudet. De kan ändra ljudet på olika sätt, vissa gör små subtila färgningar medan andra kan omvandla ljudet totalt så att man inte känner igen instrumentet. Pauli provade ett antal effekter på saxen, någonting som är ganska ovanligt. Han använde sig av delay, loopmaskin, harmonizer och bassynth för att expandera sina möjligheter. Jag använde också effekter som overdrive, delay, phaser, tremolo, reverb och loopmaskin. Ett nytt element i soundet som vi har tagit in den senaste tiden är en AKAI EWI, en synthesizer som kontrolleras som ett blås instrument. Den har rätt så unika klanger inbyggda men den ger framför allt ett annat sound för att den kontrolleras på ett annat sätt. Man kan kontrollera soundet med andningen och lätt göra vibrato, glissando och töjningar. Ett uppskattat nytt element i Defekts ljudbild.

Improvisation

Som improvisationsmusiker ville vi så gärna lämna rum för improvisation i musiken. Men vi ville försöka bygga upp solon på ett annorlunda sätt. Inte spela låten, sen ha några solon och sen tillbaka

till melodin. Improvisationen ville vi bygga runt själva melodin eller kompositionen, dvs. utgå ifrån låtens känsla eller stämning. Stämningen kan ligga i själva kompositionen eller det sättet vi spelar den. Oftast funkar det så att kompositören har en vision som han förklarar för bandet. En av mina låtar, *The Wrong Place*, som finns på vår skiva, skrev jag när jag var ledsen och hade känslan av att jag var på fel ställe. Låtens känsla är efter det lite mörk, ledsen och bitter och kommer fram både i själva låten, speciellt harmonin, och det sättet vi tolkar den. Låten *Pete's Game Machine* är väldigt rytmisk och lekfull så det är lätt att föreställa sig en spelmaskin. Paulis låt, *Glossy Pictures from Childhood*, handlar om goda minnen från barndomen och stämningen är efter det glad och lätt. Ett lätt groove, fina melodier i dur och ett roligt riff bidrar till att skapa stämningen. I den här låten är det passande med ett glatt saxsolo över riffet. *The Wrong Place* är ett exempel om en annorlunda uppbyggnad av ett solo. Efter melodin spelar gitarren solo och saxen gör lite sounds i bakgrunden. Sen utvecklas det till att saxen börjar improvisera tillsammans med gitarren och vi bollar lite idéer emellan varandra. Sen börjar basmelodin som ett cue till att gå vidare snart. Gitarren fortsätter spela solo tills alla kommer in på basmelodin och saxen börjar med melodin. Jag tror att det kan vara svårt för lyssnaren att avgöra var gränsen mellan det improviserade och skrivna ligger. Ibland lämnade vi rum någonstans inne i låten för kollektiv improvisation, dvs. vi bestämde ingen solist utan det var öppet. Ibland kunde någon ta en mera solistiskt roll men ibland kunde vi improvisera en skön bakgrund där ingen sticker ut mera än någon annan. I vissa låtar hade vi en bestämd solist. Och då hittade vi kanske på ett sätt som passade låten. Vi hade dock aldrig mer en ett solo i varje låt. I låten *Babe, The Brave Pig* kan vi höra ett exempel på kollektiv improvisation. Vi lämnar temat helt och gör sounds och lite kaos som en kontrast till melodin. Så småningom utvecklas det till huvudriffet som leder till melodin igen. *Margratea* är en statisk och lugn låt där man kan knappt skilja på gränsen mellan melodi och improvisation i saxen. Bakgrunden, spelat av trummor, bas och gitarr med en ackordföljd och accenter på vissa slag, går runt och runt medan saxen flyter ovanpå med mycket effekter. Ett bra exempel på hur vi bygger upp ljudbilden.

Att jobba med låtarna

När vi träffades för första rephelgen var det mycket jobb kvar för att få ihop låtarna. De var rätt svåra så det krävde mycket hårt arbete för att få dem att sitta. I början jobbade vi med en låt i taget under en längre tid. Det handlade verkligen om att repetera samma del om och om igen tills den började sitta. Det kunde handla om en del av melodin eller en rytmisk figur. Då brukade vi göra en loop av en kort del och spela om och om igen. Desto längre vi spelade den kunde vi forska och

prova olika vägar. Olika sounds, olika trumkomp, vilken sound man skall ha på melodin, hur saxen och gitarren spelar ihop, vilket register som passar bäst. Spelar vi unison eller låter det bättre i oktaver. Viktigt att fundera på alla element för att få ihop precis den rätta klangen. Samtidigt lär vi oss materialet så småningom utantill så vi kan släppa noterna så fort som möjligt. Så småningom bestämmer vi vilket sound vi skall spela en viss melodi med, vilket trumkomp gäller, vilken känsla låten har och så vidare. Det här är väldigt viktigt för oss i den kreativa processen. Själva kompositionerna är bara en del av låten. Resten jobbar vi med och kommer fram till ihop. Det här är väldigt viktigt när vi jobbar fram bandsoundet. Alla i bandet har en lika stark röst, alla har sina visioner och egna åsikter. Ibland är vi inte överens men oftast så har vi en gemensam känsla av vad det är som funkar bäst för helheten. När vi inte är överens så diskuterar vi vilken väg vi ska ta och försöker komma fram till en lösning som alla är nöjda med. Det innebär att man ibland måste göra lite kompromisser. Jag känner att ofta så blir jag nöjd till slut med en idé som jag inte gillade från början. Ibland kan det vara så att jag gör en kompromiss men i många fall inser jag efter ett tag att idén faktiskt funkar bra. Därför är det viktigt att man inte bortser från en idé direkt även om man inte gillar den. Om man är öppen och ger sig tid till att testa den så kanske man ändrar åsikt eller så kan man med säkerhet säga att man inte tycker om idén. Självtänkt kan jag känna för att gå den trygga vägen ibland, som innebär att jag kanske inte vill vara för experimentell eller konstig eftersom jag tänker på vad publiken skulle gilla. Många av musikerna jag jobbar med är väldigt experimentella och fria i sitt tänkande och har inspirerat mig väldigt mycket och jag har insett att just lite galna idéer kan ge någonting extra. Exempel på sådana idéer är att presentera konserten med en robotliknande effekt på rösten eller att använda ett väldigt udda sound till att spela en vacker melodi. Ibland funkar det men dock inte alltid men varför inte utmana sig själv och testa.

Instrumentens roll

Jag tycker det är intressant att fundera på varje instruments roll och jämföra den med rollerna i mer traditionell jazz. Basen ger en viss grund men den är dock friare än ofta inom traditionell jazz. Den spelar ju ofta basgångar och figurer men den spelar också kontrapunktiska melodier. Basen har också rum där det är paus i melodin och då kan den spela mer fritt och improvisera. Det är i alla fall ändå en väldigt stark förbindelse mellan basen och trummorna. De jobbar mycket ihop för att skapa grunden. Trummorna spelar på ett väldigt annorlunda sätt än i traditionell jazz. Man kan säga att tänkandet är lite mer som i indie rock/pop. Olika delar har sitt rytmiska komp, ett visst groove som lägger grunden även om man kanske improviserar lite runt det. Här har också trummorna rytmiska

figurer som är utskrivna att spela ihop med basen. Sådana partier övar vi verkligen in för att de skall sitta bra. Det skapar en otrolig tätt grund. Ett bra exempel på det är i låten *Pete's Game Machine* på vår platta som jag bifogar. Saxen och gitarren spelar oftast melodierna. Ibland tillsammans och ibland handlar det om två kontrapunktiska melodier. Gitarren har sällan den traditionella rollen att spela ackord. I stället kan den spela bakgrunder i form av klanger, riff eller brutna ackord(arpeggio). Det kan saxen också göra när gitarren spelar melodin istället. På det sättet har gitarren och saxen lika starka röster både i komp och melodi.

Konserter

Efter intensiva dagar av rep så är det äntligen dags att påbörja turnén runt Norden. Turnén äger rum i februari 2009 och repperioden var tätt in på turnén. Nu var det spännande att få spela musiken vi hade skapad, inför en publik. Det är alltid mycket spänning inför den första konserten och tyvärr brukar den ofta var den sämsta. Vi har funderat mycket på varför det brukar vara så men det verkar som att rep alltid har en annan känsla än konserter, dvs. det går inte att repa en konsert på annat sätt än att spela en konsert. Det krävs mycket koncentration och fokus när musiken skall framföras inför en publik. Man blir känslig om man gör ett misstag och kan då tappa koncentrationen. Nu är vi väldigt medvetna om att de första konserterna inte är lika bra som det kommer att vara efter tre konserter. Istället försöker vi börja på mindre ställen eller som vi gjorde på vår senaste turné då började vi med att ha en workshop på en skola och spela för eleverna. Det hjälpte till att släppa lite på spänningen. Vi gjorde alla misstag som behövde göras och sen var vi redo för en konsert på kvällen och den gick väldigt bra.

Konsertspelandet är en bra chans till att vidareutveckla musiken, se hur allt hänger ihop och hur publiken reagerar på det vi gör. Vi märker att vissa grejer vi gör funkar bra och andra inte alls. Det kan handla om låtarna, vissa låtar kanske inte passar in i helheten. Det kan handla om låtordningen. Det gäller att se konserten som en helhet och då är det viktigt att hitta den perfekta låtordningen. Delvis för att hålla energin uppe och för att ge folk en chans att vila öronen någonstans emellan. Det går ju åt mycket energi när musiken är intensiv och ny information dyker upp hela tiden. Då kan en lugn, meditativ och repetitiv låt vara uppskattad. Kontraster är också viktiga. Skapar man kaos så är ordning ett starkt element. Längden på låtarna är också viktig och framför allt att de inte är för långa. Vi hade en spelning i Bergen nu i mars och inför den så gjorde vi hela konserten mer kompakt. Vi förkortade melodier och gjorde färre repris. Det kändes som att hela konceptet blev

starkare. Nu har vi börjat spela in alla konserter vi gör för att sen lyssna på dem och reflektera. Det känns väldigt viktigt att vara kritisk så att vi hela tiden kan utveckla bandet. Jag tror att spela live är bästa sättet att utvecklas och hålla igång ett band. Allt slit med bokning, logistik, rep, komponerande och allt annat får äntligen en mening när vi spelar live. Det är en fantastisk känsla när man har spelat en lyckad konsert och fångat publiken.

Inspelning av skivan

På den första turnén spelade vi först i Sverige, sen åkte vi över till Danmark, vidare till Norge, Finland och till sist Estland. Efter några dagar i Finland gick vi in i en studio vid namn Sonic Pump. Studio som har spelat in många finska hårdrocksgrupper, bl.a. Lordi. Där spelade vi in vårt debutalbum *Pete's Game Machine*. Det var perfekt att gå in i studion efter att ha spelat runt 10 konserter. Musiken hade satt sig och bandet hade blivit tryggare och tätare. Vi använde en hel dag i studion som är väldigt kort tid egentligen men eftersom vi hade spelat så pass många konserter då, satt låtarna bra. Vi spelade in ungefär tre tagningar av varje låt för att ha några att välja emellan. Det var en ganska hektisk period med allt resande och spelande så vi bara körde varje låt några gånger och sen var det bara att hoppas på det bästa. Soundet i studion var ganska rent. Allting var isolerat även om vi spelade in allt samtidigt. Trummorna var i det största rummet, gitarrförstärkaren i ett litet skåp och bas och sax i varsitt litet rum. Studion var väl planerad så alla såg varandra. Inte ofta som man har den möjligheten att allt är isolerat. För den här typen av musik är det viktigt att allt spelas in samtidigt för att fånga känslan och också med hänsyn till all improvisation. Det kändes rätt bra att spela in och det gick smidigt. Sen var det bara att låta det vila några veckor och lyssna senare när vi hade fått distans nog.

Lyssning och val av tagningar

Ett bra tag efter turnén tyckte vi att det var dags att lyssna igenom och välja tagningar. Det var svårt att samla hela gruppen så jag och Pauli tog på oss det jobbet. Jag besökte honom i Finland och vi satte oss hemma hos honom och började lyssna igenom. Det lät faktiskt bättre än vi förväntade oss. Eftersom vi spelade in på så kort tid så var vi oroliga för att det inte skulle vara tillräckligt bra för att släppas. Vi lyssnade igenom varje tagning några gånger och vi var överens om vilken som var den bästa. Efter en hel kväll av lyssning så var det klart vilka tagningar vi skulle använda. Jag tycker låtarna satt rätt bra och det beror nu på att vi spelade in efter ungefär tio spelningar på turnén.

Å andra sidan så kan man vara ganska trött efter så intensiv period men det väger inte lika mycket som att bandet har fått spela så mycket ihop. Jag har upplevt flera gånger att man kan spela bra även om man är väldigt trött och okoncentrerad. När man går på scen samlar man sig på något sätt och går in i ett annat sinnestillstånd. När vi spelade in hade vi begränsat tid så vi spelade in varje låt ungefär tre gånger. Det kan tyckas litet men enligt min erfarenhet så blir det sällan bättre om det inte sitter efter tre tagningar, i alla fall när det gäller jazz- och improvisationsmusik. Att välja en tagning för varje låt av tre var ganska lätt gjort. Det var liksom ganska självklart vilken som lät bäst och det intressanta är att det nästan alltid var tagning nummer två. Första hade en bra känsla men vi var inte helt där. En liten uppvärmningstagning och sen på nästa så satt det. Först och främst lyssnar vi efter helheten i låten. Att det kanske är något fel här och där gör inte så mycket, det går att fixa vid mixningen. Vi vill att låten har ett bra groove och den skall ha bra energi. Det är svårt att förklara vad bra energi i musik innebär. Jag tror att det handlar mycket om uttryck, att man är säker och bestämd i det man gör. Att spela låten i rätt tempo är också viktigt. Om låten är för långsam kan den verka seg och är den för snabb verkar den stressig.

Redigering – Innan mixning

Jag gjorde allt redigeringsarbete hemma med Pro Tools. Några misstag i spelet förekom här och där och det var främst detta jag ville fixa. Om saxen till exempel spelade en ton fel i melodin så kunde jag klippa den rätta tonen från ett annat ställe i melodin och klistra in. Sådana små saker fixade jag här och där. Eftersom allt var isolerat var det inga problem att ändra några toner i ett instrument. Det är bara ett problem när det är dålig isolering och ett instrument läcker in i en mikrofon till ett annat instrument.

Mixning

För mixningen anlidade vi Petter Ericsson som är en erfaren ljudtekniker från Göteborg. Jag kom först i kontakt med honom via en rekommendation från en kompis. När skivan med mitt band Laser skulle mixas använde vi oss av honom. Han jobbar på det sättet att han mixar analogt. Alla kanaler går igenom hans mixerbord, flesta effekter är externa och sen mixas allt ner på ett analogt band. Det som gör hela processen väldigt annorlunda är att mixen inte går att ändra. Om man inte är nöjd med mixen av den låten så måste den mixas om. Det gör att man har en lite annan inställning. När man mixar digitalt så vet man alltid att man kan öppna låten igen och göra små förändringar om det

behövs. När man istället mixar analogt och vet att det är nu det gäller, då är man lite skarpare och mer fokuserad för att få till det precis rätt.

Anledningen till att vi valde Petter och ville jobba på det sättet är först och främst resultatet det ger. Hans utrustning och att det spelas in på band ger ett väldigt varmt och skönt ljud. Jag tror det är fortfarande svårt att få ett mjukvarureverb eller kompressor att låta lika bra som en analog extern hårdvara. Det som mjukvaran ofta gör är att simulera en analog pryl. För mig är det tydligt med gitarr att en digital produkt som simulerar en rörförstärkare och även själva högtalaren, är aldrig lika bra som originalen.

Hela plattan blev mixad på två dagar som igen är ovanligt kort tid. Jag och Joonas satt med under mixningen. Det var ett väldigt intensivt jobb att mixa plattan på så kort tid. Det krävs otroligt mycket fokus för att lyssna aktivt så länge. Man måste hela tiden lyssna väldigt noggrant och vara kritisk. Är allt i balans? Är basen för stark? Skall det vara lite med diskant på gitarren? Är det för litet reverb på saxen och så vidare. När mixningen var klar så var vi ganska nöjda med resultatet. Vi skickade låtarna vidare till resten av bandet för att få deras godkännande. De var i stort sett nöjda men hade lite synpunkter om ändringar som vi sen åtgärdade.

Mastring

Sista biten i pusslet var mastringen och den utförde vi i Finland. Jag och Pauli satt med när plattan gick igenom den processen. Det som händer under mastringen är att finslipa klangen och förbereda skivan för produktion. Volymnivåerna är fixade och eventuellt jämnas de ut lite med en kompressor. Frekvenserna är finslipade. Kanske behövs det läggas till lite diskant eller bas. Sen är låtarna satta i den ordning de skall vara i och en master skiva bränd. I det hela tyckte mastringskillen att skivan var väldigt bra mixad och lite förändringar behövdes egentligen göras.

Skivomslag och design

Vi var tvungna att dela upp uppgifterna eftersom det var svårt att samla ihop alla på samma ställe. Nu la vi designen av omslaget i Paulis händer. Hela idén kom från honom och vi andra var eniga om att han gjorde ett väldigt bra jobb. Skivan heter *Pete's Game Machine* och omslaget ser ut som dataspel. Vi fyra i bandet är då fyra olika spelare, dvs. player 1, player 2, player 3 och player 4. De olika låtarna är olika nivåer eller level i spelet. Spelet ser ut som ett Pacman spel med gris istället

för spöke. En låt på skivan heter *Babe, The Brave Pig* och därifrån kommer idén om ett gris.

Skivsläpp

Skivan släppte i september 2010 och följdes upp med en turné runt Norden. Första veckan så repade vi i Finland. Nu var det några nya låtar som vi behövde repa in och få ihop de gamla låtarna. Sedan började vi turnén i Finland, sen vidare till Sverige, Norge och till sist till Island. Vi fick stöd för andra gången från Nordiska Kulturfonden.

Det absolut bästa sättet för oss att sälja skivor är på konserter och vi sålde en del på turnén. Det kan handla om ungefär 150 stycken. Mest uppmärksamhet har vi fått i Finland och det beror på att vi har spelat mest där, skivbolaget är finskt och Pauli är ganska uppskattad musiker där. I Finland fick vi några recensioner och de var positiva till skivan och bandet. En bloggsida som skriver om musik har skrivit en av de recensioner om oss som finns på engelska, skriven av Paul Acquaro.¹

Här är en del av recensionen:

Most of the tracks feature tight rhythms between the drum and bass. The guitar and sax provide passages of melodic interplay and inspired solos that mix just the right amount of rock abandon with technical know how. One track that sticks out is 'Magrathea', a solemn affair in a mix of tunes that are often upbeat and bright. The plodding rhythm supports a mournful electronically enhanced sax spinning a melody that, if I have my title reference right, could be a soundtrack to new designer worlds being constructed. This is a light, enjoyable album, easy to digest, but not without quirk and originality.

Jag tycker att Paul beskriver musiken på ett fint sätt som jag godkänner helt och hållet. Han pratar om täta rytmer och melodiskt samspel. En platta som är lättsmält men samtidigt inte helt utan egendomlighet och originalitet.

Bokning och annat administrativt arbete

Bokning av konserter, planering och annat administrativt arbete är en del av livet som jazzmusiker. Ett jobb som är ganska krävande och slitsamt men ändå nödvändigt. Jag kan inte säga att vi har en

---

¹ <http://freejazz-stef.blogspot.com>

strategi eller en klockren plan när vi bokar. För det första så försöker vi använda de kontakter vi redan har, dvs. vi bokar ställen som vi eller någon i bandet har spelat på förut. Det är viktigt att presentera bandet väl när det gäller bokning. Då använder vi oss först och främst av Myspace och hemsidan. Innan vi började boka septemberturnén så gjorde vi en hemsida och köpte en domän. Hemsidan finns på: www.defektmusic.com. Joonas gjorde hemsidan och tog på sig ansvaret att hålla den uppdaterad. Fantastiskt med det här bandet är att alla verkligen ställer upp och tar på sig olika jobb. Det kan vara otroligt mycket jobb som faller på en person ibland, speciellt om det är ens eget projekt och de andra är musiker man har anlitat till att spela. Jag tycker det nästan är för mycket jobb för en person om man skall släppa skiva och boka turné. Vi har pratat om med Defekt hur mycket jobb det tar ifrån musikskapandet med allt det praktiska kring ett band. Vi skulle gärna vilja ha en bokare som organiserar spelningar åt oss men i verkligheten måste man redan ha en etablerad publik för att hitta en intresserad bokare.

På hemsidan lägger vi pressinfo, låtar att lyssna på, video och nyheter. Väldigt bra att ha när man bokar.

Nästa steg är att skicka mejl till massa olika spelställen och fråga om de kan ha oss på det och det datumet. Vissa svarar ganska snart men andra svarar inte alls. Nästa börjar vi ringa till ställena och fråga om de har fått mejlet. Eventuellt skicka mejlet igen och ringa igen några dagar senare. Nu har vi då förhoppningsvis börjat få till några spelningar. Ibland måste man kanske gräva lite till och hitta några andra spelställen för att fylla i schemat. Klubbarna vi spelar på är lite olika men vi försöker få så många spelningar som möjligt på etablerade jazzklubbar eftersom de oftast betalar en hyfsad summa. I Finland har vi lyckas få god kontakt med jazzklubbarna men i Sverige har det varit svårt. För att få ihop en hel turné måste vi då fylla i med mindre klubbar och caféer där man spelar för dörren eller brickan.

När turnén är bokad gäller att planera hela resan. Hur skall vi resa? Vad tar vi med oss? Vad finns för utrustning på klubbarna? Behöver vi låna någonting? Det är vanliga frågor man måste ställa innan man planerar. Sen bestämmer vi hur vi reser. Om vi åker med hyrbil, buss eller tåg. Oftast är det fråga om att få ihop ekonomin. Om det är en låg budget då måste vi resa billigare och bo hos vänner. Om vi har fått ett bra stöd kan vi unna oss en hyrbil och fler nätter på hotell.

Del 2 - Fuzz n' Us

Bakgrund

Fuzz n' Us är en duo med mig och trummisen Christian Windfeld från Århus, Danmark. Vi träffades i Århus hösten 2008 i början av mina studier på masterprogrammet. Vi spelade tillsammans i några projekt på skolan och det kändes bra att spela med honom. Jag kände fort att han var en kreativ musiker med likadant tänkande som jag. Vi spelade inte mycket ihop på den tiden men när han började som utbytesstudent i Stockholm året efter började vi träffas och spela ihop regelbundet. Från början fokuserade vi endast på att improvisera ihop utan bestämda förutsättningar. Ibland blev det långa improvisationer, upptill en timme i sträck. Det kan kännas så befriande att släppa allt och bara improvisera. Utan att tänka och låta musiken ta över.

Att improvisera i en duo är nästan det perfekta formatet för improvisation. Det finns mycket rum för båda två och utbytet av information mellan två personer blir så direkt, som ett samtal mellan två. Stephan Nachmanovich skriver i sin bok om att improvisera två ihop:²

I play with my partner; we listen to each other; we mirror each other; we connect with what we hear. He doesn't know where I'm going, I don't know where he's going, yet we anticipate, sense, lead, and follow each other. There is no agreed-on structure or measure, but once we have played for five seconds there is structure, because we've started something.

En vacker beskrivning av det som kan hända när två personer improviserar ihop.

Min syn på improvisation

Improvisation finns överallt, i olika stilar och former. En viss typ av musik kallar ofta på viss improvisation och bygger på traditioner. Blues är väldigt expressiv musik, enkel och uttrycker sorg. Musiken har direkt påverkats av folkets livssituation och har ursprung i arbetssånger sjungna av svarta i USA. För att få fram det expressiva i musiken används olika tekniker så som att töja toner eller glida till toner. Man ofta använder bluesskalan över durackord och får fram en liten ters över

---

² Stephen Nachmanovitch, Free Play, sidan 94.

ett ackord som innehåller en stor ters. Detta blir en spänningsfull ton eller en blå ton som det ibland kallas. Min slutsats är att blues som en stil kallar på en viss typ av improvisation och jazz kallar på en annan typ av improvisation. I jazz är det till exempel ovanligt med stora töjningar där man töjer tonen ett halvt eller helt tonsteg upp till tonen medan det är en del av tonspråket i blues. Å andra sidan använder man mycket kromatiska ledtoner i jazzmusiken medan tonspråket i blues är betydligt enklare.

På 60-talet utvecklades den fria improvisationen från frijazz. Frijazzen var en reaktion mot jazzens struktur och i den var det några element som skulle vara fria, till exempel kunde den vara utan ackordföljder eller utan stadig puls. Tonspråket var fortfarande mycket baserat på jazzen och bebop traditionen. Sedan kom den fria improvisationen där musiken var helt improviserad. Man kan även kalla den för en stil med igenkännbara element och sina stora hjältar så som Derek Bailey, Evan Parker och Peter Brötzmann. David Stackenäs nämner i sitt examensarbete³ några kännetecken för den musiken: Snabbt underliggande tempo, är mycket reaktionssnabb och innehåller stora dynamiska skiftningar. Jag upplever musiken på liknande sätt och upplever det som att stor fokus är på stämning och struktur istället för den traditionella fokusen på harmoni, melodi och rytm. Även om jag med vissa band, som Fuzz n´ Us, spelar helt improviserad musik så passar jag inte heller in i det som kallas fri improvisationsmusik.

För mig kan improvisation låta som vilken musik som helst. Komposition i realtid, som vilken stil som helst, idiomatisk eller icke-idiomatisk. Den kan låta väldigt abstrakt eller som en tre minuters poplåt och allt där emellan. Man kan visserligen bestämma sig för vissa begränsningar beroende av mål, estetik, tillfälle osv. Till exempel bestämma sig för att spela klanger istället för melodier. Olika improvisatörer har ofta olika åsikter om vart de vill ta vägen med improvisationen. Men då gäller det att verkligen lyssna på varandra. Ge varandra idéer som man kan bolla fram och tillbaka och utveckla.

Det viktigaste för mig när jag improviserar är att lyssna på dem jag spelar med. Jag ser på improvisationen som en kollektiv realtidskomposition. Då är det viktigt att hjälpa och inspirera varandra. När jag improviserar och inte har fler idéer för tillfället kan det vara en god idé att ta en paus och bara lyssna på de andra och då får man fort idéer att jobba med. Jag gillar att bygga upp motiv och melodier när jag improviserar. Det är något jag använder mig mycket av med Fuzz n´ Us.

---

³ David Stackenäs, Separator – Utforskning av improviserat solospel på gitarr

Det kan vara melodiskt och tonalt så det är ibland svårt för lyssnaren att avgöra om musiken är skriven eller improviserad. Vi är heller inte rädda för att sätta igång med ett groove. Fri time, rubato eller groove, allt är tillåtet. Det kan vara ett starkt element att gå in i ett häftigt groove som en höjdpunkt när man håller på att utveckla idéer.

Derek Bailey skriver om fri improvisation och dess karakter i sin bok *Improvisation*⁴:

Diversion is the most consistent character. It has no stylistic or idiomatic commitment. It has no prescribed idiomatic sound. The characteristics of freely improvised music are established only by the sonic musical identity of the person or persons playing it.

Han ser på fria improvisationen som oberoende av stil och dess karaktär är endast skapad av personen eller personer som spelar den. Han säger också att människans första musicerande inte kan ha varit något annat än fri improvisation. Jag håller med honom när han säger att fri improvisation är tillgänglig för alla, nybörjare, barn och icke musiker. Det tycker jag är någonting som är fantastiskt med improvisation, att den kan var väldigt komplex och sofistikerad, eller den enklaste och mest direkta uttrycket. Som Bailey säger: ”*A lifetime’s study and work or a casual dilettante activity.*” Han pratar också om att det finns många och olika åsikter om fri musik. Från att tycka att spela fritt är den enklaste saken i världen som inte kräver förklaringar, till att den är komplicerad bortom förklaringar. Det är intressant att folk ser så olika på fri improvisation och det tror jag att ligger i att den kan vara så många olika typer av musik. Jag tror att goda musikaliska kunskaper och tekniska färdigheter är en lika stor fördel i denna musik som i all annan. Har man goda kunskaper kan man uttrycka sig på flera olika sätt. Jag skulle kunna jämföra det med någon som har ett stort ordförråd och har då flera möjligheter till att krydda en berättelse och göra den intressant. Även om ordförrådet i sig inte ger denna färdighet, kräver det också att man har fantasi och kan kombinera orden på ett bra sätt. För att bra hantverk och färdigheter inte nödvändigtvis är likartad med bra musik. Det beror på smak, estetik och flera faktorer och den enklaste musiken kan också vara den bästa. När man improviserar så tycker jag ändå att det är till en fördel att man kan välja många olika vägar och att man har forskat i olika sätt att uttrycka sig med sitt instrument.

---

⁴ Derek Bailey. *Improvisation – It’s nature and practice in music.*

Struktur

När Fuzz n'Us improviserar får låtarna ofta en tydlig struktur, likt kompositioner. För oss har det ofta blivit så att vi börjar lugnt och tar väldigt god tid på oss. Kanske mer klangbaserat i början där vi målar lite färger. Jag lägger ut vackra långa klanger och Christian målar med sina cymbaler. Sen kan det utvecklas till ett melodiskt parti. En melodi som presenteras och utvecklas. Intensiteten ökar så småningom tills soundet blir allt mer aggressivt. Energin bygger upp tills den når sin topp med ett jättestarkt rockaktigt parti. Efter ett tag kanske det faller sönder och lugnar ner sig igen så småningom tills det nästan dör ut. Så kan en form se ut men självklart finns många olika lösningar. Till exempel att man börjar starkt och går ner i dynamik hela tiden. Eller att man växlar ofta och snabbt i dynamiken så att man når många höjdpunkter eller kanske håller sig väldigt lugn och tyst hela vägen igenom. Det här är någonting vi kan öva på och utveckla, att prova olika lösningar för att öppna upp nya vägar som inte är helt uppenbara. En kan spela väldigt lugnt och stilla medan den andra spelar starkt och kaotiskt, två helt olika element som existerar samtidigt.

Sound

När man spelar med en duo så finns det väldigt stort utrymme för båda. Därför är det ju viktigt att tänka på sitt sound och olika klanger man kan få ur sitt instrument. Sound är ett väldigt brett begrepp och kan referera till instrumentets klang, olika sounds man kan krama ur sitt instrument med *extended techniques*, effekter och så vidare.

Jag vill börja med att gå igenom hur jag tänker när det gäller mitt instrument, förstärkare och annan utrustning som ger mig mitt grundsound. För det första så är det lite olika om jag spelar pop/rock-baserad eller jazz/improv-baserad musik. Största skillnaden är att när jag spelar jazz vill jag ha en fetare eller tjockare ton eftersom man spelar mycket melodier och linjer. Jag vill att de kommer fram starkt och då tänker jag på tonen lite som ett blåsinstrument. För att få fram den feta tonen så använder jag ett instrument som är "semi-hollowbody" eller halvakustiskt. Det betyder att gitarren har en klanglåda som ger ett mer akustiskt sound och tjockare ton. Gitarren som jag har är en Gibson som är väldigt lik den klassiska ES-335 som är en legendarisk gitarr och mycket använd av både jazz- och rockgitarrister. Gitarren jag har är en nyare modell som kallas ES-339 och har lite mindre kropp. Det gör att den känns väldigt behaglig att hålla i och skall ha samma klang som en ES-335. Stängarna är också viktiga när det gäller tonen. Tjockare strängar ger ofta en tjockare ton men istället blir det lite tyngre att spela och framför allt svårt att töja strängarna. När jag spelar

jazzbaserad musik töjer jag ändå inte så mycket, så det gör inget. Jag använder strängar av storleken 12-54. Det betyder att höga E strängen är av storleken 0.012 tum och den tjocka E strängen 0.054 tum. Det är rätt tjocka strängar som svårt är att töja men jag tycker att de ger en bra klang. Gitarrförstärkaren är också viktig och för att få ett mjukt och varmt ljud använder jag en rörförstärkare. De allra flesta gitarrister använder rörförstärkare. Det är viktigt eftersom man använder ofta ”overdrive” på gitarren. Det funkar på det sättet att man överstyr signalen i försteget så mycket att det börjar dista. En rörförstärkare överstyr ljudet på ett annorlunda sätt som ger varmare och naturligare dist.

För att utvidga sounddimensionen använder jag effekter och den viktigaste för mig är overdrive. En ton består av sin grundton och övertoner. Grundtonen bestämmer vilken tonhöjd som uppfattas medan de olika övertonerna bestämmer tonfärgen eller timbre. Det bidrar till att olika instrument har olika klangfärger och man kan höra skillnad mellan olika instrument. Overdrive förstärker övertonerna och ändrar på det sättet klangfärgen så att ljudet blir större. Jag använder ofta ganska lite overdrive för att ändå hålla klangen väldigt naturlig men kan få fetare klang och ha ett större dynamiskt omfång med användning av overdrive. Jag använder mig också av reverb- och delaypedaler. Reverb simulerar en efterklang man får i ett rum. När man spelar i ett rum så hamnar ljudvågorna på väggen och kastas därefter tillbaka och skapar efterklangen. Delay spelar in signalen och spelar upp det lite senare och skapar ett repeterande echo. Andra effekter jag använder är oktaver, tremolo och phaser.

Inom den fritt improviserade musiken är det många som har utforskat sina instrument med så kallade *extended techniques*. Då går ut på att få fram ljud man inte får fram när man spelar på ett traditionellt sätt. Man kan till exempel spela bakom stallet och stoppa saker mellan strängarna. Att stoppa föremål mellan strängarna kallas att preparera. Ett begrepp som ursprungligen kommer från John Cage och hans preparerade piano.

Reflektioner över inspelningen

Inspelningen genomförde vi på Musikhögskolans Studio A. Vi bokade hela dagen och spelade in tre timmar av improviserad musik under fem timmar. Under inspelningen var det svårt att ha en uppfattning om hur resultatet skulle bli men processen kändes naturlig och avslappnad. Jag försökte undvika att tänka för mycket eller bestämma något innan vi satte igång. Under inspelning var mitt

fokus på att spela, lyssna på Christian och låta musiken gå sin egen väg. Musiken var lekfull och rytmisk och ibland med metal influenser, något som var nytt för oss. Tunga *metal* riff återkom flera gånger under inspelningen och skulle kunna vara något vi utvecklar ännu mer. När jag var yngre hade jag perioder då jag spelade en del metal. Även om jag inte lyssnar så mycket på den typen av musik idag så gillar jag soundet, dvs. tunga gitarr, snabba tigha rytmer och en tung basstrumma. Därför är jag inte överraskad att det kommer fram lite influenser när jag bara släpper loss och spelar.

Improvisationerna var 15-30 minuter långa förutom några korta improvisationer som var några minuter långa. Dem bestämde vi att skulle bli korta som ett experiment, en kontrast till de långa vi brukar spela in. Det kändes dock svårt att hitta en kärna på så kort tid men det är nu en övning i sig. Jag tycker att varje stycke har en egen stämning som dock kan vara svårt beskriva med ord. Man skulle kunna använda ord som tung, mörk, lätt, kaotisk och vacker till att beskriva stämningen i några av låtarna. Varje stycke har också en utveckling där vi sällan repeterar länge utan att göra några förändringar. Man kanske lägger till en ton i ett repeterande motiv, ändrar rytmiken eller dynamiken. Någoting behöver hända som för musiken vidare och när vi går till en helt ny del så brukar vi var eniga och ta musiken vidare i samma stund utan att ge några tecken. Detta är någoting som är så fantastiskt med att spela med en duo, den direkta kommunikationen mellan två personer. Att vi är överens om vart vi skall ta vägen är någoting som jag tror vi åstadkommer igenom att lyssna på varandra och för att vi har liknande tankar om vart vi vill ta musiken. Jag brukar ha ögonen slutna när vi spelar så det handlar inte om några gester eller cue. Kanske är det så att jag spelar någoting som antyder att vi borde gå vidare.

Improvisationerna låter ibland som skrivna låtar och det är ett resultat av hur vi tänker musiken, som komposition i realtid. Vi bygger upp melodier, motiv, riff, klanger och beat.

Att välja ut 40-50 minuters musik av en tre timmars inspelning är en rätt tidskrävande process. Det kan vara svårt att bestämma sig vilka delar man skall använda och hur de hänger ihop. Att hitta en bra balans mellan de olika styckena. När de är så långa så händer det att jag bara använder mig av delar av ett stycke. Möjligheten finns att pussla ihop olika delar för att skapa en helhet. Jag har valt ut musik som ger en klar bild av bandet och bifogat till arbetet. Planen är så att välja material till en cd-skiva och då kommer jag att gå igenom alla tagningar en gång till med Christian. Med det materialet kommer vi att hyra in oss i en studio med en bra ljudtekniker. Även om jag mixar själv och har hållit på med det i många år, så är det skönt att få in ett par extra öron och någon som har bra erfarenhet.

Del 3 - Equally Stupid

Bakgrund

Equally Stupid är en duo med finska saxofonisten Pauli Lyytinen. Vi träffades i Göteborg 2005 när jag började på Musikhögskolan och vi har spelat ihop med Laser och Defekt. Vi känner varandra väldigt väl både som personer och musiker. Därför tror jag också att vi funkar så bra ihop när vi spelar. Equally stupid spelar musik som är energisk och har inflytande av rockmusiken. Vi spelar komponerade låtar som vi blandar med improvisation. Här kommer jag att gå in på hur jag tänker när jag komponerar, vilka element jag använder och hur jag jobbar. Jag kommer också att skriva om hur vi improviserar och blandar ihop komposition med improvisationen.

Komposition

Mitt komponerade ligger nära improvisationen. När jag sätter mig ner för att komponera så tar jag upp gitarren och börjar improvisera. Efter ett tag kommer jag på ett riff, basgång eller melodi och sen spelar jag in idén. Om jag har spelat in en basgång så spelar jag upp den och börjar improvisera en melodi till den. Dessa idéer spelar jag in så att en låt så småningom växer fram. Tidigare använde jag mig mycket av att skriva in låten direkt i ett notskrivningsprogram och spela upp den där. Sen började jag spela in istället och tyckte det var ett bättre sätt att få fram musiken på ett naturligt sätt. När jag skriver musiken samtidigt som jag komponerar så tänker jag kanske på ett lite annorlunda sätt. Det är lättare att vara matematisk och använda sig av metoder när man skriver ner musiken istället för att bara spela. När man skriver ner musiken har man möjligheten att skriva saker man inte kan spela, till exempel komplicerade rytmer. Jag försöker först och främst höra den musiken jag komponerar och blandar in lite systematiska metoder som ger mig möjligheter jag inte skulle kunna sjunga.

Musiken jag skriver till Equally Stupid bygger ofta på en basfigur eller riff med en lite galen melodi på toppen. Riffet kan spelas av gitarren eller saxen och gärna av båda två i början. Ingen av oss har någon bestämd roll. Saxen kan kompa lika väl som gitarren och melodier kan också spelas av båda ihop. Jag vill gärna se det som en plattform till att experimentera och utvidga gitarrens och saxens

roller. När jag skriver svåra melodier så är baktanken också att utveckla oss som instrumentalister eller snarare att vår tekniska förmåga inte begränsar komponerandet. Mitt mål är dock aldrig att låtarna skall visa våra färdigheter som musiker. Målet är alltid att det skall bli bra musik eller annars blir det helt fel.

Harmonin som ligger under basriffet och melodin är oftast ganska öppen. Man kan konstatera att det rör sig om moll eller dur men andra färgningar är öppna och man kan som improvisatör välja vilka färger man vill ta. Om låten till exempel går i moll skulle man kunna välja om man vill använda dorisk, harmonisk, melodisk moll eller frygisk bara för att ge några exempel. Jag strävar efter den friheten att kunna välja vilka klanger man vill lägga ovanpå.

Mitt mål var att skriva ny musik för bandet som en del av examensarbetet. När jag började jobba med komponerandet använde jag mig mycket av metoden att skriva ner musiken direkt i notskrivningsprogrammet Sibelius. Jag använde en loop pedal för att hjälpa mig hitta melodier till riff. Med en loop pedal kan man spela in en fras eller ett passage som sedan spelas om och om igen och gör det möjligt för dig att spela över den. Det var av stor hjälp att skriva i Sibelius och kunna lyssna på det direkt. När jag spelade upp det så kunde jag ofta höra hur jag ville att låten skulle fortsätta och fortsätta skriva. I första fasen stannar jag sällan länge vid varje låt. Om jag känner att jag börjar fastna slutar jag för den gången. Näst börjar jag eventuellt med en ny låt. Det gör jag för att samla in mycket idéer som jag sen kan bearbeta i nästa fas. Möjligtvis jobbar jag vidare med låtarna och med vissa känner jag att redan är färdiga efter första fasen. Innan jag börjar skriva så måste jag ställa in mig på att jag skriver musik för just den här duon. Jag vill att musiken är inriktad på vår stil och då tänker jag musik som är komplex, kontrapunktisk, aggressiv, i snabba tempon, lite balkan och rockinflenser. Balkanmusik är ofta snabb, i udda taktarter och bygger ofta på harmoniska mollskalan. Sen har jag också i bakhuvudet att det är Pauli som jag skriver till. Man kan tänka sig skriva något som passar hans sätt att spela. Men å andra sidan så tycker jag att han kan spela nästan vad som helst så jag utmanar honom lite i bland, med flyt. Till exempel med att skriva stora intervaller för saxen för att det är ganska svårt att med stora hopp på sax men det låter fantastiskt fint.

När jag komponerar så har jag vissa arbetsrutiner och i allmänhet brukar jag ha det när jag jobbar med något eller instuderar något. Ofta så gillar jag att jobba på morgonen. Koka kaffe och sätta igång att jobba men det gäller när jag skall studera in någonting och lägga på minnet och då tycker jag morgonen är väldigt bra tid. Ingen som ringer och hjärnan verkar tom, redo för att bli påfylld

med information. Att skriva uppsats eller stipendium ansökan kan jag göra när som helst på dygnet så länge jag inte blir störd. Att skriva en sådan text kan kännas som en blandning av kreativt arbete och strukturerat mekaniskt arbete, beroende av vad man skriver. Men ofta känner jag när jag har hållit på en stund att jag kommer igång och då kommer jag in i ett bra flow. Jag har provat mig fram med att komponera vid olika tider på dygnet och det funkar inte så bra på morgonen även om jag gillar att jobba med andra saker då, som att plugga och öva. Egentligen har jag kommit på att det är den sämsta tiden för mig att skriva musik. Jag får bara inget bra flow när jag komponerar på morgonen. En orsak jag har funderat på är att jag behöver uppleva lite saker innan jag skriver, dvs. att få lite inspiration från vardagen. Ha kommit i gång lite, ätit lunch och så vidare. En bra tid för mig är eftermiddagar, någon gång efter lunch. Då har jag kanske redan övat en stund eller pluggat något annat och är redo för att sätta mig med gitarren och hoppas att det kommer fram lite idéer. Intressant att det är så annorlunda än när jag skriver text och pluggar. Man kanske använder olika delar av hjärnan för dessa aktiviteter. Jag tror att när man spelar musik så använder man till och med båda hjärnhalvor. I alla fall så är musik någonting logiskt och matematiskt och å andra sidan något kreativt och skapande.

När jag komponerar är den första timmen oftast den bästa. Efter ett tag tröttnar jag och känner att det inte går vidare och måste helt enkelt sluta. Vill jag fortsätta den dagen måste jag ta en paus och komma tillbaka efter några timmar. För vissa verkar skrivandet handla om att få någon idé eller ha en stark känsla. Den känslan får man eventuellt när man håller på något annat och helt plötsligt får en idé och då gäller att vara tillräckligt snabb att skriva ner idén innan den glöms bort.

Nachmanovitch skriver om detta i sin bok *Free Play*⁵. Han säger att en skribent kan få ett plötsligt infall där idén till en ny bok föds. Han pratar om den goda känslan man får när en idé helt plötsligt föds och att den kan skapa en livstid av arbete, dvs. att bearbeta idén. Han säger att den vackra känslan ofta inte räcker för att den kan svika oss genom att komma och sen försvinna igen. Man kan få en idé när som helst och det är kanske något i våra liv eller något vi gör som får igång den. Man kan undra vad det är som får igång en idé. Jag har märkt att i vissa perioder har jag haft lättare för att skriva och ofta var det i perioder där livet kändes lite tungt. Det kanske till och med är terapeutiskt att jobba kreativt och på det sättet få uttryck för sina känslor. Nachmanovitch säger också att när man har skrivblockering är de bästa botemedlen: humor, vänner och naturen.⁶ Det händer att också att jag kommer på idéer till låtar när jag övar. I mitt övande försöker jag hitta på nya mönster och då händer det att det ger mig en idé till en låt. Men det viktigaste är kanske hårt

---

⁵ Stephen Nachmanovitch, *Free Play*, sidan 18.

⁶ Stephen Nachmanovitch, *Free Play*, sidan 75.

arbete. Man kan inte vänta tills man känner sig inspirerad för då händer kanske inte så mycket. Det gäller att sätta igång och jobba. Igor Stravinsky pratar om detta i boken *Poetics of Music*, som bygger på föreläsningar han gjorde i Harvards Universitet.⁷ Han säger:

This appetite that is aroused in me at the mere thought of putting in order musical elements that have attracted my attention is not at all a fortuitous thing like inspiration, but as habitual and periodic, if not as constant as a natural need.

Det är inte inspiration som driver honom utan snarare det regelbundna arbetet. Han säger även att tanken på att upptäcka och hårt arbete lockar honom. Att bli lockad av hårt arbete är väl en bra egenskap om man vill skapa ett mästerverk. Han fortsätter:

The very act of putting my work on paper, of, as we say, kneading the dough, is for me inseparable from the pleasure of creation. So far as I'm concerned, I cannot separate the spiritual effort from the psychological and physical effort; they confront me on the same level and do not present a hierarchy.

För Stravinsky är själva arbetet en del av glädjen av att skapa, skapelsen och rena arbetet hänger ihop. I samma kapitel säger han att skulle det omöjliga hända och han skulle få sitt verk i hand helt färdigt, skulle han skämmas för det som att det vore en bluff. I en intervju med kompositören och vokalisten Meredith Monk säger hon att hon befinner sig i ett annat sinnestillstånd när hon komponerar och att hon kan medvetet komma in eller ut ur det.

*...there is a state of mind that means being open to anything and trying to be extremely vulnerable to things. I try to know nothing, to be simple, curious and open. And I try not to be clever. That's the state of mind. And you can't always get into that. If you are feeling frazzled or preoccupied you won't make it. So I don't try. If I know that I'm feeling like that, I'll scrub the floor.*⁸

Jag tror att det handlar om samma sinnestillstånd när man improviserar och komponerar. Den öppenheten hon pratar om är viktig. Hon säger också att hon inte når detta tillstånd om hon är på ett visst humör, kanske utmattad och orolig.

---

⁷ Igor Stravinsky, *Poetics of Music*, sidan 51

⁸ William Duckworth, *Talking Music*, sidan 380.

För att analysera vidare hur jag jobbar tänkte jag gå igenom varje låt jag skrev för det här projektet och hur jag tänkte.

Låtarna

Interstellar dust

Jag började med att bygga en ackordföljd som består av terser plus öppen sträng och ger lite öppnare klang. Öppna strängen bildar olika intervaller till de övriga tonerna i ackordet och blir speciellt fint när det bildar sekunder med någon av tonerna i ackorden. Låten går i 3/8 takt och i A-delen består av sjutakts perioder. Sjutakts period ger en fin effekt där perioden inte upprepas som man förväntar sig. Jag gjorde en loop av kompet och jobbade mig fram till en melodi. Melodin är lugn och skön med långa toner. Den är melodisk så man sjunga den efter att ha lyssnat några gånger. I B-delen fortsätter gitarren i samma anda med andra ackord. Nu spelar saxofonen brutna ackord och skapar klanger. Detta spelas med delayeffekt till att göra ett större sound. Ovanpå detta läggs en till melodi med gitarren som spelades in som pålägg efteråt. Låten är i stort sätt ganska enkel och har ett skön och lugn atmosfär.

Nebula

Låten öppnar med ett snabbt riff i 7/8 takt och går A i moll med harmonisk moll på slutet, ett Abdim ackord som löses upp till Am. Saxen spelar en enkel stämma till riffet bestående av terser och kvarter. Låten fortsätter till nästa del där saxen spelar melodin och gitarren spelar bastoner som bildar terser till vissa toner i melodin. Efter två takter går vi in i en unison fras spelad av båda och verkar som en energispruta. Melodin fortsätter och en ny unison fras uppstår. Det är starkt när gitarr och sax spelar unisont, både i duos och med större band. Vi använde detta mycket med Laser, unisont eller i oktaver. Vi var sparsamma med att spela stämmor i det bandet och då blev effekten ännu starkare när vi gjorde det. Att spela unisont ger ett fett sound där det är svårt att skilja saxen och gitarren åt. I slutet av A-delen kommer en mellandel där jag tar över melodin och saxen spelar synkoperade figurer. Efter några takter går jag tillbaka att spela pumpande åttondelsbas och saxfiguren ligger längre fram. B-delen är baserad på upprepande motiv i trioler. Saxen har en paus på första åttondelstriolen medan gitarren spelar alla åttondelstrioler med ett tvåtons mönster.

Upprepanande motiv påminner mig om Steve Reichs minimalistiska musik. Jag tänkte att den här delen kunde vara grunden till improvisationen men på inspelningen blev det så att vi spelade den ett tag och sen fadar låten ut. Men man skulle kunna utveckla motiven så småningom och göra väldigt små ändringar i taget.

Dark Matter

Låten bygger på ett riff som går i 4/4 och har sextondels underdelning men är ändå rätt brutet, dvs. med pauser och gör att låten är väldigt rytmisk. Melodin är också rytmisk men ändå melodisk. Melodin i A-delen går igenom några faser och utvecklas och varieras varje gång. A-delen slutar med en unison fras med gitarr och sax. I frasen är det en synkoperad del med sextondelar som ger en känsla av polyrytmik, ungefär 5 över 4. B-delen bryter stämningen i A och har en lugnare känsla. Gitarren fortsätter i sextondels underdelning men nu flyter saxen ovanpå med en lugn melodi. Här använder jag mer rum där gitarren har pauser och saxen fyller i det rummet med melodin. Delen modulerar sedan upp ett halv steg från G till Ab.

Stellar Wobble

Snabb låt med som bygger på två olika gitarriff i A och B-delen. Riffet är rytmiskt och bygger på åttondelar med några synkoperingar och ger ett bra groove i bakgrunden. Ovanpå riffet kommer en snabb melodi på saxen. Melodin och riffet hänger bra ihop rytmiskt även om saxen har en sextondels underdelning.

Cosmic Ray

Introt var ett experiment med sextondels atonala linjer för gitarr med en stämma för sax som är blandning av konstanta intervaller, dvs. terser och kvarter och dissonanta. Låten går vidare till melodin där gitarren spelar en basgång och fortsätter med sextondelar för att hålla energin uppe. Melodin har en balkan stämning och tonförrådet är från harmoniska mollskalan. I slutet av melodin i A-delen spelar vi tillsammans en sextondelsfras som är harmoniserad och är detta som en påminnelse om hur låten började. Efter repriserna går låten vidare till en B-del som bryter sextondels spelet. Underdelningen är fortfarande sextondelar men nu är gitarrkompet mer brutet och saxen spelar en melodi som flyter ovanpå. Här blir ljudbilden mycket rockig och tung och saxmelodin

spelar Pauli med mycket distad sound. Efter melodin improviserar vi ihop linjer som bygger på sextondels linjerna i introt. På det sättet hänger improvisationen starkt ihop med melodin. Från solot går vi direkt till intro grejen och slutar låten på den delen.

Improvisationen

När vi improviserar med duon blir det ofta kollektiv improvisation och vi bestämmer sällan solist. I bland tar en av oss plats längre fram och den andra spelar komp och sen växlar vi fritt mellan roller. I grunden bygger improvisationen på harmonin i själva kompositionen som jag skrev om tidigare men man kan dock ta vägen bort ifrån den. På samma sätt som vi befriar oss från harmonin kan vi befria oss från tempot eller ändra groove. Vi leker mycket med rytmer när vi improviserar och kanske är det lättare i detta sammanhang när vi är bara två. Vi kan växla mellan olika underdelningar och spela brutet där vi bara tar vi fram få toner i underdelningen. Det låter brutet och öppet men har ett starkt groove eftersom underdelningen finns där under ytan.

Annat som jag använder mycket i mitt spel är att blanda atonalt spel med det tonala. Det ger den klassiska tension och release effekten som är en stark lösning i flesta typer av musik. Jag har använt mig av systematiska metoder för att lämna harmonin, så som att spela pentatoniska skalor och gå ett halvt tonsteg upp till att gå ut och komma tillbaka. Andra metoder jazzmusiker använder är till exempel symmetriska skalor som *dim* och *augmented* skalan. Nu mera lämnar jag harmonin med att spela slumpartade toner som inte bygger på en särskild skala. För att öppna upp nya vägar övar jag olika mönster och intervaller. Letar efter vägar mina fingrar är inte vana att gå.

Vi lyssnar noggrant på varandra och improvisationen påverkas av det. Pauli kanske improviserar en kort melodi och jag svarar den melodin. Han spelar igen och jag svarar. Sen efter ett tag hamnar vi ofta på samma motiv som vi harmoniserar. Dessa stunder är verkligen magiska och känns som vi är ett och samma instrument. Vi spelar någon fras och vi är helt tillsammans och sen utan att kolla på varandra går vi tillbaka till melodin i samma stund. Inget är bestämt men båda har samma känsla av att nu är det perfekta tillfället att gå tillbaka. Jag tror att det kommer med erfarenhet, dvs. att ha spelat väldigt mycket ihop men det handlar också om inställning. Man måste våga ta chanser även om man kanske misslyckas. Det kan ju hända att någon uppfattar olika och inte går tillbaka till melodin men det kanske var värt att chansen och det löser sig ändå. Om man spelar tryggt hela tiden så kan det också bli rätt tråkigt. Spännande saker och ting kan hända om man kastar sig ut i det okända och bara låter det ta sin väg. Spelar man istället tryggt och felfritt hela tiden så händer sällan

något oväntat. Nachmanovitch skriver om ämnet⁹. Han säger att en duktig jazzspelare har oändliga tricks han kan använda om han fastnar men som en improvisatör så måste man lämna dessa tricks och ta chanser, även om man gör bort sig ibland. Han säger också att publiken älskar att se dig göra bort dig för att då får de se dig återhämta dig och sätta ihop pusslet igen. Jag håller verkligen med honom och tycker det är tråkigt att se en konsert där alla spelar tryggt hela tiden. Det är lätt hänt när man känner sig otrygg med situationen och musiken. Då kan det vara svårt att slappna av och släppa.

Inspelning av låtarna

Jag åkte till Finland för att spela in de nya låtarna. Det var spännande att få höra dem spelas för första gången. Vi tog en dag enbart för att repa låtarna och sedan en dag för att spela in. Jag kände att låtarna var svåra men ändå gick det hyfsat att få ihop dem. Vi jobbade med en låt i taget, repeterade den ofta och valde ut partier vi slipade till. Stämmor och andra linjer vi hade ihop lät bra. Det ger aldrig en riktig bra bild när man lyssnar på låtarna med synt i datorn. Jag märkte att låtarna var ganska genomkomponerade och gav inte mycket rum för improvisation. På det sättet är musiken lite som modern klassisk musik där allt är skrivet. Vi försökte hitta ett sätt att improvisera som passade varje låt. Det blev gemensamma improvisationer där ingen av oss framstår som solist. Det var själva låten som först och främst styrde improvisationen. Till exempel är *Interstellar Dust* en vacker och lugn låt där vi sedan improviserade med vackra klanger och linjer. *Cosmic Ray* hade ett intro med sextondels atonala linjer för saxen och gitarr och därför improviserade vi sextondels atonala linjer i solodelen.

Dagen efter repet spelade vi in i en studio på Sibelius Akademien med Rui Matos som jag hade anlitat som ljudtekniker. Han tog god tid på att förbereda inspelningen och provade sig fram till att få ett bra ljud. Han använde tre mikrofoner på gitarren som jag tyckte alla lät bra på sitt sätt. Det blir sen i mixningen där vi kommer att hitta den perfekta kombinationen mellan dem. På sax använde han två mikrofoner, en för det akustiska ljudet och annan för Paulis effekter. Hans effekter gjorde väldigt mycket för soundet och jag tycker det passar bra i bandet och den ljudbild vi vill skapa.

Vi satte igång med *Interstellar Dust* och spelade in den flera gånger tills vi var nöjda. Sen lagde vi

---

⁹ Stephen Nachmanovitch, *Free Play*, sidan 22-23.

på en extra melodi för gitarr och improviserade klanger. Underliggande i det improviserade partiet ligger melodin hela tiden. Sen valde vi att spela in *Cosmic Ray*. Introt med sextondels atonala linjer var komplicerat så vi ville sätta den när vi fortfarande var fokuserade. I början fokuserade vi på att sätta introt och vi spelade in det ungefär tio gånger. Efter det lyssnade vi och valde den bästa versionen och gick vidare till resten av låten. När vi vara klara med den var klockan redan 21:00, två låtar klara och tre till. Det skulle bli en lång kväll. Nu var det dags att spela *Stellar Wobble*. Vi hade lite svårt att hitta det ultimata sättet att improvisera på den här låten. Det blev till slut improvisation som jag byggde på treklanger med mycket delay och Pauli fick improvisera ovanpå. Vid midnatt började vi spela in *Dark Matter*. Efter nio timmar i studion började det bli svårt att hålla koncentrationen uppe. Melodin var så lång att vi kände att inget annat behövdes. Låten är rätt svår så vi fick spela in den rätt många gånger men till slut hade vi en tagning vi var nöjda med. Pauli hittade ett riktigt fint sound med sin fuzzpedal på B-delen och dubblade den delen med ett annat sound med fuzzpedalen. Resultatet blev så att saxen nästan lät som en synthesizer med ett sound som var väldigt distat och komprimerat. Sista låten var *Nebula*. Den var också genomkomponerad och gav lite rum för improvisation. Lång melodi i två olika delar och med en rytmisk och experimentell C-del. Den delen var svår att få ihop. Vi fick spela in den med ett clicktrack var för sig. Den bygger på trioler där gitarren spelar konstanta trioler med ett tvåtonsmönster och saxen spelar ett tretonsmönster med paus på första triolen. Riktigt konstig del och jag vet inte ens om den låter musikalisk över huvudtaget. Men ibland måste man testa det extrema och eventuellt kasta ut det om det inte funkar.

I det hela gick inspelningen hyfsat bra även om tiden var knapp. Men det kändes verkligen som att så mycket ny musik måste spelas in över längre tid. Två eller tre dagar i studio med kortare pass istället för ett 14 timmars pass hade säkert gett bättre resultat. Men man får göra det bästa av tiden man har och visst blir man hela tiden bättre på att få ny musik inspelad snabbare. Jag minns när vi började jobba med komplicerade låtar med Laser så behövde vi repa otroligt mycket för att få ihop dem. Nu går det mycket snabbare med liknande låtar. Det är relativt vad som är svårt eller lätt.

Slutsats

Det har varit väldigt utvecklande att jobba med dessa tre band. Jag valde dem för att de ger en bra bild av mitt musikskapande, mitt komponerande, min improvisation och mitt sound. Även om banden har varsin profil så finns det en röd tråd igenom alla tre, när det gäller soundet och musiken.

Jag vet dock inte riktigt vilken stämpel jag skall sätta på musiken. Det är svårt att prata om genrer när det gäller modern musik. Men ordet jazz har sin plats, vi spelar på jazzklubbar och vi är alla utbildade jazzmusiker. Men begreppet jazz är väldigt brett och det rymmer många olika stilar under det. Soundet har stora influenser från rockmusiken. Saxofon med effekter, synthsax och gitarren med sitt distade och aggressiva sound. Man kanske borde kalla musiken jazz/rock men det begreppet associerar man gärna med fusionmusiken från 70- och 80-talet. Man kan alltid kalla det för modern jazz men det kan nästan vara vilken jazz som helst med nya influenser och som skiljer sig från tradjazzen på något sätt. Även om det lättaste är att låta musiken tala för sig själv så är de situationer när man behöver beskriva musiken oundvikliga. Med Defekt har vi börjat kalla musiken för blandning av jazz, surf och rock med influenser från dataspelsmusik. Surfmusiken var populär i början av 60-talet och har vibrerande gitarrer med mycket reverb och echo som ett kännetecken. Från början var det någonting i musiken som påminde oss om dataspelsmusik, kanske saxsynten och de lekfulla kompositionerna. Senare har vi börjat gå mer in på det där och vi har sökt inspiration i gamla Sega Mega Drive spel, både när det gäller låtar och 8-bits ljudet.

Defekt är det bandet som har varit aktivast av dessa band, det har funnits i några år och spelat en del. Av dessa tre band har Defekt kommit längst i den processen att etablera sig. Den processen beskriver jag i del 1. Hur man går från att starta ett band, skapa musik, spela konserter och släppa en skiva. En lärorik process man måste gå igenom med varje band för att få ut musiken. Genom att beskriva processen här så tydliggör jag för mig själv hur vi har jobbat. Det är också viktigt att kunna sätta ord på det vi gör och det har jag övat mig på igenom skrivandet. För det mesta är det en beskrivning av en process som har pågått under hela mina masterstudier, dock utan att det var ett mål för själva studierna. Bandet har betytt mycket för mig under den tiden jag har gått på KMH eftersom jag har jobbat mest med dem under studierna, vi har umgåtts mycket och diskuterat musik. Därför tycker jag det är relevant att det är med i arbetet, som en del av min utveckling. När man tänker på bandets framtida planer så är det viktigt komma ut mer och få större spelningar och då gäller det att ta sig in på jazzfestivaler. Men det är inte så självklart och det tar tid att bli tillräckligt stora för att väcka deras intresse. Vi har börjat jobba med att skicka förfrågningar till festivaler men det gäller att ha tålamod och inte ge upp även om det kan vara kämpigt ibland. Nu har vi fått två festivaler bokade under sommaren, i Århus och Helsingfors, så vi får bättre spelningar så småningom.

Musiken måste vidare också. Därför håller vi också på att skriva ny musik som skall repas inför nästa turné. Vi har några enstaka spelningar fram till sommaren men nästa större turné blir inte

förrän i september. Då kan man säga att vi börjar en ny period med en del nya låtar och sen gäller att börja planera nästa skiva.

Fuzz n' Us är det yngsta av dessa projekt och skiljer sig från de andra eftersom musiken är endast improviserad. Det är fantastiskt kul att spela ihop med enbart trummor. Det finns mycket dynamiska möjligheter och inte minst möjligheten att spela starkt, någonting som jag gillar. Det finns en viss energi i att spela starkt, ett visst sound. Så länge det inte är på fel sätt så att man täcker över andra instrument. Det är viktigt att man är medveten om balansen när man spelar i band, speciellt för trummisen och gitarristen som lätt kan spela starkt.

Detta var tredje gången vi spelade in i en studio och tycker jag att vi har utvecklats varje gång. Jag har en bra känsla när vi spelar ihop, en trygghet. Vi litar på varandra och låter musiken utvecklas vart den vill. Den tryggheten beror på att vi känner varandra väl, både musikaliskt och socialt. Jag tror att bra kommunikation utanför scenen bidrar till en bättre kommunikation på scenen. Nästa steg för oss är att spela konserter, boka turnéer. Vi har faktiskt inte spelat en konsert ihop ännu. Det blir väldigt spännande att se vad som händer när vi spelar konserter och hur musiken kommer att utvecklas. Det kommer att vara utmanande att spela konserter som är improviserade då man inte kan gömma sig bakom kompositionerna. När musiken är improviserad finns då en stark koppling mellan bandets utveckling och vår utveckling som improvisatörer. Eftersom formatet, en duo med trummor och gitarr, är så enkelt har vi som individer maximal frihet. Eftersom vi inte har träffas och spelat på ett tag så har vi spelat med många olika band sedan sist. När vi sedan spelar tillsammans så kan vi överraska varandra, vi har fått mycket input och inspiration från alla band vi har spelat med och kan ta in det i duon. Det som jag menar är att eftersom formatet är så enkelt så påverkas bandet direkt av hur vi har utvecklats individuellt. Detta händer också med andra band, men med den här duon är det extra tydligt eftersom det inte finns några förutbestämda ramar att hålla sig till, ingen komposition.

Förhoppningsvis har vi så pass bra material så vi kan välja ut 40-60 minuter till en skiva. Vi har pratat om att vi skulle vilja mixa med Petter, som mixade Defektskivan. Hans analoga studio skulle passa perfekt till att lyfta soundet. När vi skall välja en tagning så är det först och främst helheten jag lyssnar på. Fokuserar man på sitt eget spel så händer det att man missar den stora bilden. Just därför är det inte viktigt att tagningen är felfri. Den kan ha ett bra groove, fina melodiska idéer och en bra utveckling även om man spelar fel ibland. Det är relativt vad som är fel när man improviserar. Det kanske är när man råkar göra någonting som man inte skulle, dvs. gör ett misstag,

men det behöver inte låta dåligt eller upplevas som misstag av andra. Jag tror att när vi har en bra tagning så har vi verkligen spelat ihop. Om vi lyssnar noggrant på varandra och det är bra kommunikation mellan oss kommer resultatet att bli bättre. Om vi å andra sidan håller på att leta utan att hitta varandra så blir låten ointressant. Jag tror det handlar om att vara närvarande och inne i musiken och det har man inte alltid så bra kontroll över, ibland är man där och ibland inte. Det kan vara svårt att peka på varför en konsert eller tagning gick bra eller dåligt, speciellt när man improviserar då det inte finns något annat än den musiken man skapar i nuet. Därför tycker jag det är så fruktansvärt spännande med improvisation, man vet inte hur det skall gå eller vilken väg musiken tar.

Att släppa en skiva skulle vara en bra dokumentation och ge oss en chans att kanske få bättre spelningar. Nu är vi väldigt taggade på att spela konserter och skall ha några nu på sommaren. Det vore verkligen kul och utvecklande för oss att spela en längre turné. För ett sådant band skulle det passa utmärkt att arrangera dubbelkonserter med lokala band på varje ställe. Jag gillar att spela dubbelkonserter, det drar ofta fler folk, banden kan hjälpas åt med att skaffa utrustning och så träffar man och hänger med andra musiker man kanske inte kände innan. Det kan vara ett bra upplägg att en duo börjar kvällen och sen slutar det med ett större band.

Equally Stupid har inte heller spelat så mycket men jag har dock spelat mycket med Pauli i olika band. Därför känns det rätt naturligt för oss att spela duo. Det känns väldigt lätt när vi improviserar ihop, ibland som att vi läser varandras tankar. På den här inspelningen var det dock inte mycket improvisation eftersom vi lät låtarna bestämma och vi tyckte att de här låtarna inte krävde mycket improvisation eller solon. Det kanske beror på att låtarna var rätt genomkomponerade med olika delar och funkade utan att vi lade till långa improvisationer. Ibland känns det som solon använts för att förlänga ett kort tema. Man kanske skall fundera oftare på om ett solo har sin plats eller inte, om det inte borde lägga någonting till låten och lyfta musiken. Inte på det sättet att man sätter press på solisten så att den måste spela ”bra” men så att man funderar på vad solot skall tillföra. I den traditionella jazzen så är formen nästan alltid tema, solo och tema och solot nästan alltid över ackordföljden. I en del nutida jazz är man sparsammare med solon, kompositionerna är mer genomkomponerade och när det verkligen är ett solo så uppskattar man det kanske mer än om det vore i varje låt.

Utmaningen låg i att få ihop låtarna eftersom de var rätt svåra. Vi hade begränsat med tid till att repa och spela in så det var bara att göra så gott vi kunde på den korta tiden. Det kändes som vi skulle ha

behövt några dagar till att spela in för att få det riktigt bra. Den inspelningen vi nu gjorde är en bra dokumentation men inte tillräckligt bra till att släppas som en cd-skiva. Nu när jag vet hur de nya låtarna funkar, kan jag fortsätta utveckla dem och skriva nytt material. Efter att jag har hört låtarna får jag ofta idéer om hur den slutliga formen skall vara och om eller hur vi improviserar i låten. Om det passar bäst att improvisera fritt eller över formen. Det är sällan jag ändrar själva melodin, det handlar snarare om att hitta ett bra arrangemang och orkestrera. Jag kan till exempel hitta en stämma som jag inte skrev från början eller lägga till en motmelodi. Sedan blir det om några månader dags igen att gå in i en studio och spela in en hel skiva med de låtarna och flera nya. Jag ser Equally Stupid som ett bra sidoprojekt som vi kan hålla igång under en längre tid utan att vi kanske spelar många spelningar varje år. Jag och Pauli satsar redan mycket på Defekt och andra band så den här duon blir inte det bandet vi satsar mest på. Men eftersom vi redan jobbar så mycket ihop så finns det bra möjligheter för oss att hålla igång ändå. Mitt mål nu, som jag nämnde tidigare, är att gå in i en studio igen och göra en skiva som vi släpper nästa år. Den kommer vi att släppa igenom Eclipse Music, samma bolag som har släppt Defekt. Sen har vi alltid möjligheten att spela en konsert när vi har tid mellan andra projekt. På det sättet kommer bandet att finnas och spela några konserter om året, utan att satsa på större turnéer.

Mitt mål med studierna har varit att utvecklas som musiker, improvisatör och kompositör. Dessa mål har jag jobbat med i de band jag skriver om här och igenom att träffa lärare. Det har varit främst privatlektioner där jag har träffat musiker från olika länder och fått ta del av deras syn på dessa ämnen. Detta material har jag tagit in i mitt eget övande, försökt utveckla och göra till mitt eget. Övandet är en kreativ process där det är viktigt att utveckla de övningar man gör. Min förhoppning är att igenom att försöka hitta nya vinklar på övningarna kunna utveckla en personligare stil. Det har fortfarande varit viktigt att träffa gitarrlärare eftersom jag strävar efter att hela tiden fördjupa min kunskap på instrumentet. De två viktigaste under masterstudierna har varit Raoul Björkenheim i Finland och Håkan Goohde i Stockholm. Båda två har en väldigt bra grund i jazztraditionen fast deras sätt att spela är väldigt modernt. Raoul är väldigt öppen när det gäller musik, han lyssnar på mycket etnisk och modern klassik musik. Håkan är en fantastisk gitarrist med väldigt utvecklat tonalt språk. Jag tycker det är fantastiskt hur fritt han kan spela över harmonin. Med honom har jag jobbat med att utveckla mitt atonala språk.

Det viktigaste för att utvecklas som musiker har varit att spela med andra musiker och bilda band. Det är viktigt för ett band att spela ihop för en längre tid. Man kan höra när ett band har jobbat ihop i flera år och hunnit utveckla sitt sound. Detta är något som är viktigt när man kollar på jazzvärlden

idag, grupper som har jobbat länge ihop och hittat sin grej. Stora soloartisternas tid är kanske förbi, där stora legendarer bildade grupper under sina namn. För mig är i alla fall bandet viktigare än individerna. När ett band är till för att ta fram en artists färdigheter, då blir det fel. Musiken är alltid det viktigaste, det är den som skall fram istället för en virtuos fantastiska spel. Jag har dock haft en period där jag tyckte att det var viktigt att få visa up mina färdigheter, få spela långa solon där man kunde få skina. Genom att spela med band har jag dock insett att helheten är det viktiga. Om det tjänar helheten att jag håller mig i bakgrunden och spelar väldigt enkelt, då är precis det jag skall göra. Jag kan dock uppskatta att ha ett långt solo, där all fokus är på mig. Det är verkligen inte fel när det är på sin plats. Jag har också lärt mig att vara öppnare och friare igenom att spela med andra. Från början så tyckte jag ganska mycket om att hålla mig på den säkra sidan, hålla mig till det som jag vet att funkar och undvika att ta stora risker. Men igenom att spela med folk som gillar att ta risker, lämna tempot, ackorden, utan att veta hur man hittar tillbaka, så har jag lärt mig ta större risker. Mycket om det har jag lärt mig av musikerna i Defekt. De tror fullständigt på att gå sin egen väg, göra sin egen musik och ha sin egen stil och det har varit väldigt inspirerande. Det är väldigt viktigt i ett band att inspirera varandra, helheten blir starkare än individens insats.

Att utvecklas som musiker är en ständigt pågående process oberoende av om jag går i skola eller inte. Det är en viktig del av att vara konstnär att hela tiden sträva efter att utvecklas eller förnya sig på något sätt. I detta livsarbete ingår att öva, hela tiden skriva ny musik, spela konserter, spela in och släppa skivor. Att få ut sin musik är ett hårt arbete. Man måste samtidigt vara en entreprenör och konstnär, egenskaper som inte alltid tycks passa bra ihop. Det är min förhoppning att jag också i fortsättningen kommer ha den drivkraften som krävs för att skapa ny musik och få ut den, förhoppningsvis, till en växande publik.

Litteratur

Nachmanovitch, Stephen, 1990: Free Play, New York: G.P. Putnam's Sons.

Duckworth, William, 1995: Talking Music, New York: Schirmer Books.

Stravinsky, Igor, 2003: Poetics of Music, USA: Harvard University Press.

David Stackenäs, 2009: Separator. Master examensarbete, KMH.

Derek Bailay, 1992: Improvisation – It's nature and practice in music, USA. Da Capo Press.